

Jindřich Novotný (1846 - 1912)

12. 7. 1846 - 14. 1. 1912

Jindřich Novotný

Jindřich Novotný st. (12. 7. 1846 - 14. 1. 1912)

Bratr kazatel Jindřich Novotný st., zakladatel prvního baptistického sboru v Čechách, se narodil v Rešetové Lhotě u Náchoda. Jeho životní osudy byly hluboce ovlivněny prostředím i krajem dávných českobratrských tradic, ve kterém prožil svoje dětství.

Útlak Českých bratří v době pobělohorské nebyl na Náchodsku tak těžký jako jinde v českých zemích, a tak tajní kazatelé často utíkali právě sem, aby tu našli bezpečný úkryt. Zde se stále konávala tajná shromáždění v přírodě i přes slídění církevní a světské moci, i přes nebezpečí tvrdých trestů.

Řešetová Lhota byla malou vesničkou, ležící v tichém údolí, oddělena do značné míry od okolního světa. I sem sice po Bílé Hoře přišli jezuité a vyslídili osmačtyřicet „nebezpečných kacířů“, ale mnozí i nadále setrvali v poznané pravdě.

Zdejší obratní lidé dovedli spolehlivě přinášet z nedalekého Pruska drobnou duchovní literaturu a Řešetová Lhota se stala duchovní obilnicí“ pro své okolí. Brzy po vydání tolerančního patentu (1781) se zde začali shromažďovat písmáci k domácím pobožnostem, a to i přes trvajících protivenství.

Otec Jindřicha Novotného Hynek se narodil v roce 1809 ve Sněžném, nedaleko Nového Města nad Metují, v obci, kde se většina obatel hlásila k Českým bratrům. V dospělosti se odstěhoval do Řešetové Lhoty, kde se stal ve 24 letech rychtářem. Jeho živností byl obchod s plátnem.

Jako rychtář byl v obci představitelem státní moci, ale písmákům přál. Byl sice úředně katolíkem, ale v jeho rodině se konaly domácí pobožnosti a zpívaly se českobratrské písně. Písmáci se mohli v obci

nerušeně scházet ke svým pobožnostem. Rychtář Novotný byl velkým vlastencem, znal se s celou řadou národních buditelů a jezdíval často do Prahy, aby se s nimi mohl setkávat.

Když bylo Jindřichovi sedm let, zemřela mu matka. Jindřich se od dětství rád učil, býval nejlepším ve třídě, a tak tradičně po zkouškách přednášel před veřejností obvyklý „vinč“. V domě jeho otce se scházeli sousedé ke čtení novin Karla Havlíčka Boorovského a mladý Jindřich jim předčítal. Byl přítomen i jejich diskusím, a tak začínal mít již v útlém věku zájem o dění v české společnosti.

Daleko důležitější pro vývoj jeho osobnosti bylo však to, že písmácké prostředí v rodné obci i zvěsti o persekuci Českých bratrů v okolí vzbudily ve vnímavém chlapci již v raném věku náboženské citění. Sám byl několikrát jako dítě svědkem pálení Bible kralické a dalších evangelických knih před katolickou farou v nedaleké obci Studenice a to zanechalo v jeho srdci nesmazatelné vzpomínky.

Ještě jako školák byl pozván do shromáždění lhoteckých písmáků a jejich společenství začal pravidelně navštěvovat. Po čase se stal ve shromáždění předčitatelem a v necelých sedmnácti letech byl dokonce bratrskou obcí vyzván, aby vysluhoval pohřeb evangelíka augsburského vyznání (nejbližší farář žil v obci vzdálené sedm hodin pěšky). Jindřich byl po otci katolík a nikdy předtím žádný evangelický pohřeb neřídil, svého úkolu se však zhostil. se ctí. Důvěra, kterou mu tehdy bratři dali, ukázala, jak vnímal Jeho skutečný duchovní profil.

Když se pak Jindřich postupně stal i kazatelem místních písmáků, začalo mu být jasné, že další setrvání v církvi římsko-katolické není možné. V roce 1866 oznámil bratrům své rozhodnutí stát se protestantem a přihlásil se do Reformované církve evangelické helvetského vyznání (ve farnosti Klášter nad Dědinou). Dvojí vliv sehrál v tomto období Jindřichova života významnou úlohu. Předně to byla misijní práce, kterou ve východních Čechách rozvíjela Ochranovská obnovená Jednota bratrská.

V Čermné u Lanškrouna se usadil roku 1866 bratr W. Hartwig, který tu založil sirotčinec a mocně kazatelsky působil. Ač mluvil špatně česky, vyvolal v Jindřichovi hluboký dojem. Dále to byl vliv Jana Balcara. Tento prostý zemědělec, nyní kolportér Biblické skotské národní společnosti, se stal vůdčí postavou východočeského duchovního probuzení.

Svým příkladným životem, opravdovostí v hledání správných křesťanských postojů a pastýřskou péčí velice pomohl Jindřichovi k jeho skutečnému obrácení. Když pak Jan Balcar na podzim 1869 založil soukromou Traktátní společnost, připojil se k šesti zakládajícím členům i Jindřich Novotný.

Jan Balcar se později stal kazatelem prvního boru Svobodné evangelické církve české - nejdříve v Horní Radechové, potom v Bystrém u Poličky.

V té době začaly o Čechy projevovat zvýšený misijní zájem zahraniční protestantské misie. Mezi jinými se v Praze objevuje první misionář Skotské svobodné církve Adrian van Anel. Jindřich Novotný se s ním sešel ve skladu Biblí v Praze a van Anelovi se tento nadšený mladík zalíbil. Spolu se superintendentem Veselým a farářem Šubertem se pak Jindřicha zeptali, zda by neměl zájem studovat v některém misijním ústavu a připravit se tak na misijní práci.

Jindřich, který tehdy již úspěšně vedl otcův prosperující obchod s plátnem, nebyl na takový zásadní zlom svého života připraven a jejich nabídku dvakrát odmítl. Potom však vyslechl nedělní kázání bratra van Andela, které na něho tak zapůsobilo, že pozvání ke studiu přijal. Jindřichův otec těžce nesl jeho rozhodnutí opustit rodinný obchod, ale Jindřich již nezaváhal a na studia do Švýcarska jel.

Přicestoval do Chrischony u Basileje (v listopadu 1870) a pobyl zde čtyři roky. Po studiích dostal v roce 1874 povolání od Americké misijní společnosti, aby přijal místo evangelisty v Praze. Americká misijní společnost se sídlem v Bostonu vyslala v roce 1872 do Prahy tři misionářské dvojice

(Schaufflerovi, Adamsovi, Clarkovi). Těm se podařilo po předchozích svízelných jednáních zahájit 7. prosince 1873 v Praze veřejnou činnost.

V Bartolomějské ulici č. 16 byl upraven sál a začaly se konat přednášky náboženského obsahu. Ovšem na základě spolkového zákona musela být každá přednáška týden po týdnu zvlášť ohlašována a povolována. Od září roku 1874 začal tedy Jindřich Novotný spolu se zmíněnými misionáři misijně působit v Praze. Bylo mu osmadvacet let a bydlel zpočátku právě v bytě, který sousedil s místností, kde se konaly přednášky.

Roku 1875 se Jindřich Novotný seznámil v prodejně Biblí s Annou Kostlomaltskou, se kterou uzavřel 3. listopadu sňatek. Anna se mu stala nenahraditelnou pomocnicí v misijní i sborové práci a andělem jeho života plného sebezapírání, bojů a strádání. Pocházela ze Starých Ouholic na Pořípsku. Její předkové patřili ke šlechtě, Anna byla potomkem Židů z rodu Pinkasů, kteří konvertovali ke křesťanství.

Anna byla učitelkou mateřské školy v Ledčicích, kde byl také sbor Reformované církve, k němuž se připojila i jejich rodina. Uvěřila na základě četby Nového zákona a svědectví své sestřenice Amálie Kejřové, která byla první českou baptistkou. Byla totiž pokřtěna ve Vídni kazatelem Millardem 23. listopadu 1874. Amálie Kejřová se pak stala manželkou přítele Jindřicha Novotného, misijního pracovníka a kazatele Augusta Meereise.

Po několika poměrně pokojných letech misijní práce se začalo ohlašovat období zkoušek. V Praze se už během roku 1875 hromadila udání a osočování, inspirovaná klimentským reformovaným farářem B. Košutem. Až do září 1876 se ještě dařilo policejnímu řediteli Dederovi držet ochrannou ruku nad misijním střediskem v Bartolomějské, ale pak musely být přednášky „z vyššího politického zájmu“ zastaveny. Práce mohla pokračovat jen ve ztenčeném měřítku v několika pražských bytech, včetně bytu Novotných na Žižkově.

Zde Jindřich Novotný konal biblické hodiny i evangelizační shromáždění. Protože však práce pokračovala a navíc se rozvíjela i misijní aktivita, situace se dále zhoršovala. Začátkem března 1879 byla zakázána všechna shromáždění s hosty v soukromých bytech. Pán Bůh se však v tomto čase třibení ke svému dílu podivuhodně přiznal. V listopadu 1879 přijal rakouský císař pětičlennou deputaci Evangelické aliance z Budapešti a miniterským výnosem ze dne 8. prosince 1879 pak byla zajištěna svoboda vyznání všem příslušníkům státem neuznaných církví.

Po politickém uvolnění si začala misie uvědomovat svoji odpovědnost za skupinu lidí, kteří prožili znovuzrození a do žádné církve nepatřili. Založení nové církve se tak stalo nutností. Na schůzi konané 3. června 1880 byl přijat návrh na ustavení Svobodné církve reformované a přijato prvních dvanáct členů. Bylo formulováno první vyznání víry a řád, zvoleno staršovstvo i dva diakoni.

Bratr Jindřich Novotný byl zvolen jedním ze tří starších církve, a to na tři roky. Místnosti v Bartolomějské ulici byly opuštěny a v Rybné ulici č. 631 na Starém Městě byla zřízena první modlitebna nové církve, která stačila potřebám sboru po dobu šesti let. První rok života církve byl velice požehnaný a do společenství bylo přijato padesát dalších členů, a to nejen z Prahy, ale i ze Stupic u Tábora.

Jindřich Novotný st.

V té době byla Jindřichu Novotnému nabídnuta další možnost teologického studia na Free College ve skotském Edinburku, kam spolu s manželkou a dvěma dětmi odjel na dva roky (1880-1882). Pobyt ve svobodném a nábožensky zajímavém Skotsku měl na Jindřicha velký vliv. Měl tam možnost slyšet proslulé kazatele jako byl C. H. Spurgeon nebo D. I. Moody. Studoval u významných profesorů a tam se sešel také poprvé s baptisty. Důrazy světového baptistického hnutí oba manžely Novotné velmi zaujaly.

V Praze pokračoval misionář A. W. Clark spolu se staršími sboru v misijní a sborové činnosti, do níž se Jindřich Novotný po svém návratu ze Skotska aktivně zapojil. Mimo jiné spolu s bratrem své manželky, Josefem Kostomlatským, založil časopis Betanie (1883). V den 3. března 1884 byl ordinován za kazatele Svobodné církve reformované. Když A. W. Clark odejel na půl roku do Spojených států, byl Jindřich Novotný pověřen správou sboru.

Bratr Novotný se zaměstnával čím dále více otázkou křtu ponořením na základě vyznání víry. Ačkoliv se zpočátku proti křtu nemluvnat nestavěl (v jeho sboru byla otázka křtu volná), postupně začal křest nemluvnat odmítat. Tím začalo vznikat určité napětí mezi ním a vedením misie, které dále vzrůstalo také i proto, že se Jindřich Novotný klonil k osamostatnění české misijní práce.

Za-stával názor, že by americká misie měla spíše podporovat místní kazatele a nemrhat finančními prostředky. V tomto smyslu napsal i misijní společnosti do Bostonu. Ve sboru však z těchto důvodů vznikly dva tábory. Jedni se klonili více k pokračování práce v závislosti na misii, druhí zastávali názor Jindřicha Novotného. Tak se stalo, že A. W. Clark po svém návratu pokládal za nezbytné Jindřicha Novotného propustit.

Již od doby svého působení v Bartolomějské ulici měl Jindřich Novotný přátelský kontakt s Augustem Meereisem, misijním pracovníkem a průkopníkem baptismu u nás. S tímto bratrem byl stále ve styku a vyžádal si od něj veškerou možnou literaturu o křtu dospělých, aby se mu dostalo potřebného osvětlení otázky, která rozdělovala reformační hnutí již více než 300 let.

Po návratu bratra Novotného ze studií ve Skotsku mu poslal Augustin Meereis z Polska dopis, ve kterém ho informoval o skupince pěti pokřtěných věřících na Velvarsku, kteří patří do vídeňského sboru a kterým doporučil, aby se v případě potřeby na něj obrátili. Tato skupinka se opravdu brzy ozvala, žádala o návštěvu.

Krátce nato bratr Novotný napsal A. Meereisovi, že se rozhodl pro křest ponořením, protože za tím poznal Boží vůli. A. Meereis mu nabídl, aby přijel do Lodže. Tam byl Jindřich Novotný 12. února 1885 pokřtěn kazatelem Ondrou a 15. března byl ordinován v Žyrardově spolu s bratrem Meereisem: J. Novotný za kazatele pro Čechy, a Meereis za kazatele pro Žyrardov.

Jindřich Novotný při této příležitosti navštívil řadu polských sborů a pak se vracel do Čech spolu s A. Meereisem, aby zde založili „Pražský sbor u víře pokřtěných křesťanů“. Došlo k tomu 25. března 1885 v domě Václava Cinekra v Hledsebi u Veltrus. (Sám bratr Cinekr uvěřil již v roce 1872 na Broumovsku působením kazatele Magnuse Knappeho a byl jím po křtění roku 1875 v pruském Feiburgu).

Sbor měl 16 členů, přítomných bylo 9 a jimi byl bratr Jindřich Novotný zvolen za kazatele. Den před tím byla po křtění jeho manželka kazatelem Meereisem ve Vltavě. (Vltava byla v té době zamrzlá a dva bratři museli prosekat led, aby mohl být proveden křest).

Začátky bývají vždy těžké a největší potíže byly tehdy vyvolány postojem úřadů a římsko-katolické církve. Kazatel Jindřich Novotný byl mnohokrát předvolán na úřady. Dokonce byla doba, kdy se musel každé pondělí hlásit u vrchního komisaře Dedery, kterému musel podat zprávu, co dělal minulý týden a jaké má plány pro týden budoucí. Třikrát s tím před vrchním trestním soudem v Praze, státní úřady ho neprávem obviňovaly, aby dobré dílo kazily.

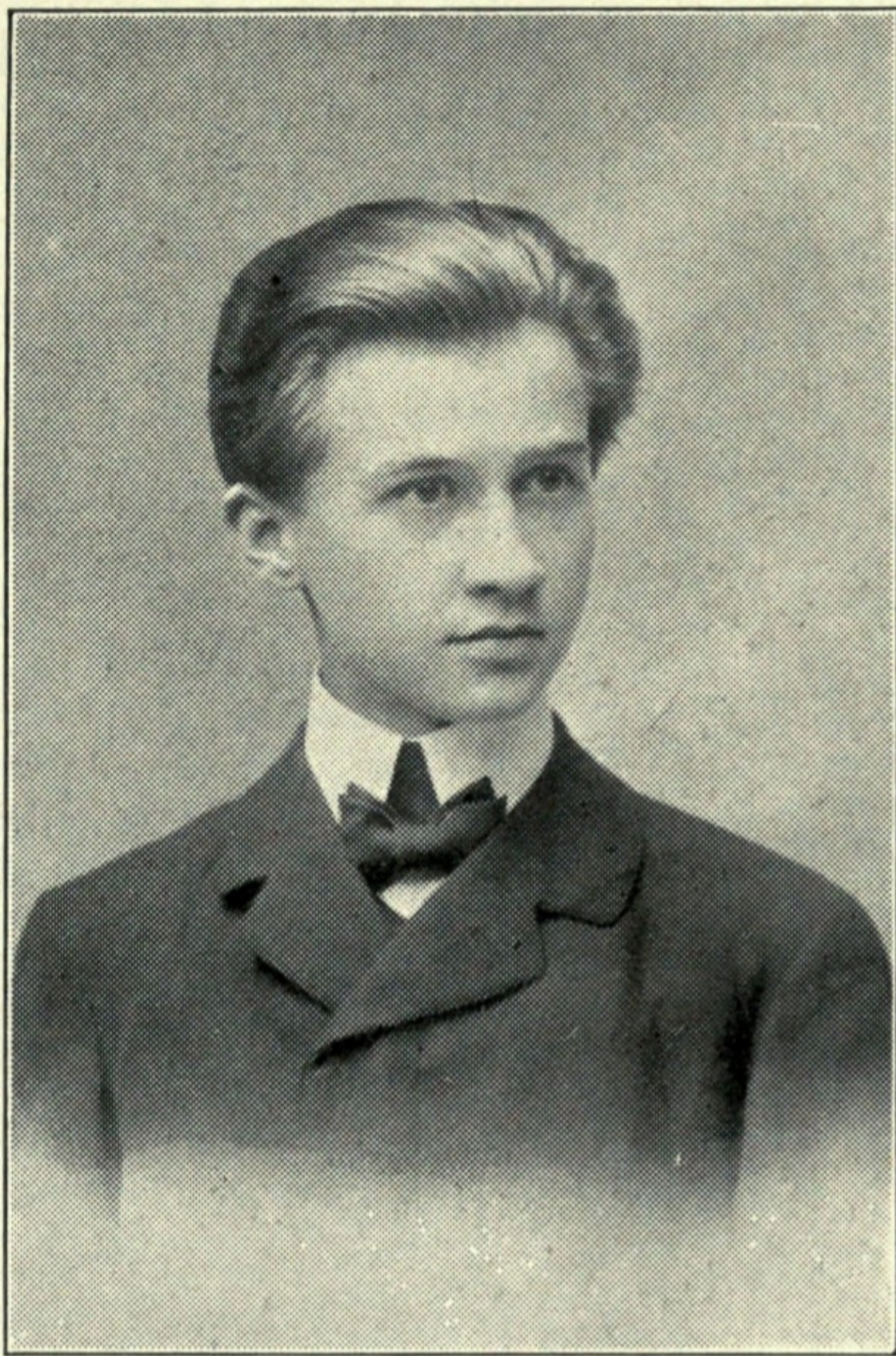

První modlitebna v zahradě bratra Jindřicha Novotného ve Vršovicích u Prahy (1886)

V roce 1886 vystavěl J. Novotný na zahradě svého domu ve Vršovicích v tehdejší Jungmannově ul. čp.

157 první český baptistický sborový dům (podrobně popsáno v knížce Józfy Novotného „Tichý dům v zahradě“). První shromáždění se v něm konalo 19. září 1886.

V roce 1892 začal Jindřich Novotný vydávat časopis „Posel pokoje“. Přispíval také do časopisu „Hlas ze Sionu“ Po zřízení sboru založil sdružení mládeže a nedělní školu. Na oboje kladl mimořádný důraz. V té době byl sám také varhaníkem i dirigentem pěveckého sboru.

JOSEPH NOVOTNY.

Domácí misie bratra Jindřicha Novotného byla velice rozsáhlá. Bezpočet byl jeho cest nejen po skupinách již založených, ale i do míst, kde dosud žádní znovuzrození křesťané nebyli. Zároveň přibývalo jeho povinností ve sboru. V roce 1901 měl pražský baptistický sbor již 169 členů, pět kazatelských stanic, na čtyřech místech byly nedělní školy, kde bylo 70 žáků, jimž se věnovalo pět učitelů.

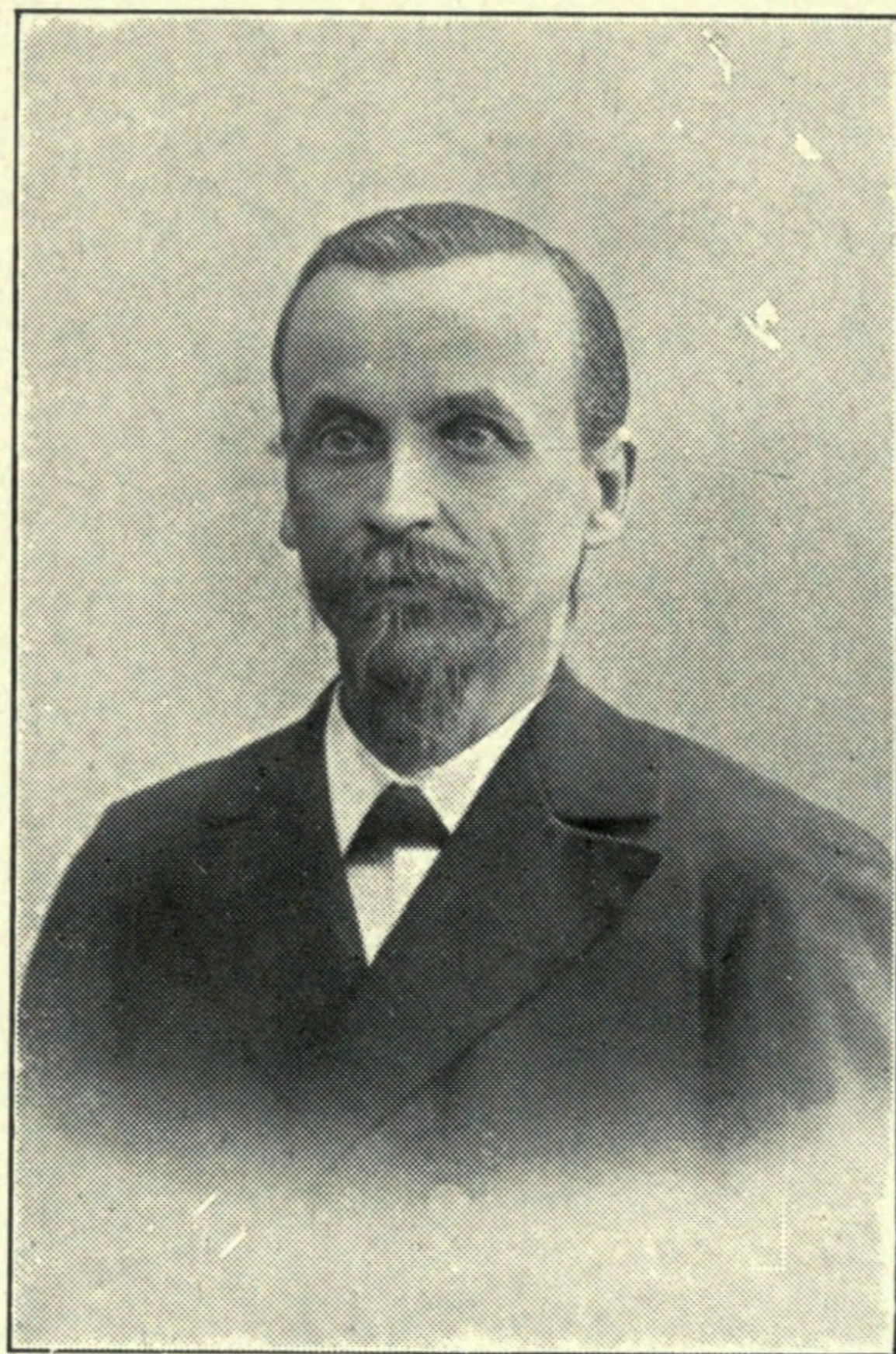
Jeho zdraví bylo narušeno úmornou prací, mnoha protivenstvími, jimiž procházel řadu let a také chronickým kašlem.

Ukázalo se, že po třebuje naléhavě pomoc, a tak byl v červnu 1901 povolán do služby sboru jeho nejstarší syn Jindřich, absolvent teologického semináře v Hamburku. Byl ordinován jako druhý kazatel sboru svým otcem a třemi staršími sboru 16. července 1902. Byl to nadějný kazatel a pro Boží dílo zapálený mladý muž, který by byl pro duchovní práci sboru velkou pomocí. Byl však chatrného zdraví, během jedné misijní cesty onemocněl a již se neuzdravil. Jeho život zhasl 15. ledna 1905.

Pro rodinu i sbor to byla těžká ztráta, ale Jindřich Novotný st., kterému byl o tehdy 58 let, sebral všechny své síly a dal se do práce s dvojnásobným nasazením. V dubnu 1907 mu Pán Bůh přidal pomoc v jeho druhém synu Josefovi. Józsa Novotný, jak byl v církvi všeobecně nazýván) se narodil v únoru 1886. V 17 letech byl po křtění a přijat do sboru, v 19 letech v roce 1905 začal studovat na baptistickém semináři v Hamburku. Před ukončením studií byl v roce 1909 zvolen druhým kazatelem sboru a po smrti svého otce v roce 1912 se ujal jeho práce.

Pán Bůh dal Novotným devět dětí. Jindřich (1876), Anna (1878), Marie (1880), která se provdala za jednoho z předních německých baptistických kazatelů C. A. Fluggeho, Lýdie (1882), spisovatelka a ředitelka baptistického sirotčince v Podhořanech, se provdala za Františka Kolátora, Petr (1884), Josef (1886) se stal otcovým nástupcem jako kazatel pražského sboru.

Dcera Julie měla po matce jedinečné učitelské schopnosti a vedle práce v nedělní škole se stala učitelkou angličtiny na baptistickém semináři v Praze. Syn Jan po opuštění úspěšné obchodní kariéry studoval na Newton Theological Institution ve Spojených státech a stal se dlouholetým tajemníkem Bratrské jednoty baptistů. Nejmladší dítě Timoteus (1893-94). Tři z nich zemřeli brzy po narození.

HENRY NOVOTNY.

Jindřich Novotný st. vychoval řadu baptistických kazatelů. Jsou mezi nimi i profesor Václav Králíček, kazatel a prezident Československé baptistické konvence v USA, Jan Kejř, misijní pracovník a kazatel, Matěj Steuček, významný baptistický pracovník mezi Slováky v USA, Dr. Jindřich Procházka, ředitel baptistického semináře v Praze.

Bratr kazatel Jindřich Novotný st. odešel na věčnost po krátké nemoci vyvolané nešťastným zraněním nohy v lednu 1912 ve věku 66 let. Účast na jeho pohřbu byla obrovská. Pro nával lidu museli dokonce policisté zajišťovat na ulici pořádek. Zástupy těch, kteří se přišli se zesnulým rozloučit byly svědectvím, jak velikou vážnost požíval Jindřich Novotný st. nejen v bratrstvu, ale i v širokém kruhu občanů.

Pán vybavil svého služebníka pro úkol založit církve v tak těžkých a složitých podmínkách mnoha hřivnami. Připomeňme si některé rysy jeho osobnosti z knihy Józsefa Novotného „The Baptist Romance“:

„Bratr Jindřich Novotný st. byl stíhlý, střední postavy a nepříliš pevného zdraví. Avšak navzdory tělesné slabosti a chronickému kašli měl neobvykle silný a zřetelný hlas. Byl skvělý řečník a výborný zpěvák. Na počátku své misijní dráhy doprovázel ve shromážděních zpěv hrou na klavír, harmonium nebo i housle.

V počátcích vinohradského sboru byl i varhaníkem a dirigentem pěveckého sboru. T1, kdo jednou slyšel jeho ohnivá kázání, nemohli na ně dlouho zapomenout. Měl rychlou reakci v obtížných situacích a uměl jedinečně navazovat misijní rozhovory. Byl čestný, přímé povahy, bez bázně bránil křehké obecnství církve před útoky státních úřadů i vlivných církevních kruhů. A jednal bez kompromisů..“

Prameny:

Jan Vychopeň, Jaroslav Smílek, Vlastimil Pospíšil: *Kazatelé BJB*, 2005

[Štěpán Křivánek](#)

Článek je součástí [Baptistické encyklopedie](#) a je průběžně doplňován a aktualizován.

Poslední aktualizace 12. 4. 2021

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté – Česká republika](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj baptistických sborů](#)